

ikke negte, at det har forundret mig at se, at der ved denne Leilighed ikke var Tale derom. I saa Henseende forekommer det mig, at den Fæstelov, der var fremlagt i Landstthinget i forrige Samling, saavel som det Fæstelovsforlag, om jeg saa maa kalde det, der findes i det af Regjeringen forelagte Forlag om Lehus, Stamhus og Fideikommissers Overgang til fri Eiendom, stiller sig paa et langt mere folkeligt og demokratisk Standpunkt end det Forlag, der foreligger fra de ærede Forslagsstillere; thi saavel det i Landstthinget fremkomne Forlag som det af Regjeringen forelagte Forlag, de to Forlag, som jeg nys nævned, ville aabne Mulighed for, at der kan blive dannet en stor Staisfond til Landalmuens Bedste, hvorved det altsaa vil blive gjort muligt at understøtte den Del af Befolkningen, som ikke er saa heldigt stillet som Gaardmandsklassen. Det forekommer mig, at man, naar man har set disse Forlag fremkomme, maa med stor Glæde kunne slutte sig til den Tanke, der er nedlagt i dette andet eller disse andre Fæsteforlag. Jeg tror, at det maatte være naturligere at foretrække den deri anviste Ordning, hvorved det som sagt gjøres muligt at gjøre Noget for Husmændene, som jo ere den lavere stillede Klasse, og derimod ikke, som Iket er her, at forbeholde enhver Fordel for Gaardeterne. Begreberne om Aristokrati og Demokrati kunne jo ikke blot anvendes i Forholdet imellem Godseierne paa den ene Side og Bondestanden paa den anden Side, men de kunne ogsaa finde Anvendelse indenfor Bondestandens egen Kreds; idet jo deri Husmændene staa paa den ene Side som Demokrati imod Gaardmændene som Aristokrati paa den anden Side. Det har derfor været mig paafaldende, at det Forlag, der her er frenkomet fra deres Side, som ellers i saa høi Grad havde ladet de Uformuendes Interesse være sig magtpaaliggende, ikke er skrevet i denne Aand, men er skrevet saaledes, at man skulde tro, at det netop var skrevet af Mænd, der særligt havde stillet sig til Opgave at paase Gaardmændenes Interesse, uden at have Noget tilovers for de lavere stillede Klasser. (Afbrydelse.) Sa, saaledes forekommer det i det Mindste mig, og hvis de Herrer kunne paavise mig, at den Forudsætning, jeg gaar ud fra, at det her frem-

komne Forlag blot er til Fordel for Gaardmændene; er urigtig, saa skal det være mig kjært, saa ville væsentlige Betænkkeligheder ved Forslaget være hevede. Men foruden at det foreliggende Forlag efter min Mening saaledes ikke kan siges at være folkeligt, naar der er Spørgsmaal om at iværksætte en Fæsteafslutning, saa vist som det, naar der er Tale om Bondestanden, er klart, at i Bondestandsbefolkningen er Gaardmandsklassen den mere velhavende Del i Modsætning til den øvrige Del af Bondestanden, kommer hertil, at det, saaledes som Forholdene stille sig, og som Tidens Tegn ere, maa forekomme i det Hele høist uklogt at gjøre et saadant Skridt netop nu i dette Dieblit. Vi befinde os jo i et Dieblit, hvor der er en stor politisk Gjæring, som netop gaar ud paa at kalde de Folk til en virksom politisk Deltagelse, der hidtil have holdt sig borte derfra; det er et Tidsspørgsmaal, hvorvidt den fattigste Del af Befolkningen, den saakaldte fjerde Stand, ikke her som i andre Lande, navnlig i Frankrig, vil vide at tilrive sig politisk Magt, og vi have endogsaa hos os Exempler paa, at der er saadanne Tegn tilstede. Det er ikke mange Dage siden, jeg læste i et Blad en Artikel — jeg holder i min Haand et Exemplar deraf — der saaledes gaar ud paa at agitere i den Retning. Jeg veed ikke, om det maa være mig tilladt at oplæse det; det er ret interessant at se, paa hvilken Maade denne Agitation føres; det har staaet i et Blad, der kalder sig Socialisten, og som har stillet sig til Opgave at ophidsse Husmændene imod Gaardmændene. Det hedder der: „Vi fordre en Repræsentation, hvori Arbeideren kan komme til sin fulde Ret, og hvorigjennem det er ham muligt at gennemføre saadanne Love, der værne ham mod Gaardmændenes Tyranni. Saaledes som det nu er, kan det ikke vedblive at gaa, Danmarks over 100,000 Husmænd og Snderster ville snart af Sult og Nød blive tvungne til med Magt at fordre det Brød, hvorom de nu saa tidt forgjæves med Taarer have tryglet Gaardmanden.“ Og saa hedder det videre: „Magten er her tillige Ret, saafandt enhver Mand har Ret til at leve paa sin Fædrejord; med hvad Ret besidder Gaard-